

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO
Norge

Vår saksbehandler Sophie Wiese	Vår dato 15.03.2023 Deres dato 21.12.2022	Vår referanse 22/00951-2 Deres referanse 22/1973
-----------------------------------	--	---

Høring - Endring i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.

1. Innledning

Det vises til ovennevnte høringsbrev 21. desember 2022, fra Landbruks- og matdepartementet. Forslaget gjelder i hovedsak spørsmålet om kommunens avgjørelsesmyndighet i konsesjonsaker der søker er et selskap med begrenset ansvar, bør overføres til statsforvalteren.

Norges Bondelag er enig i forslaget og vil utdype dette i det følgende.

Norges Bondelag er den største interesseorganisasjonen for bønder i Norge, med mer enn 60 000 medlemmer. Vi arbeider blant annet for å øke matproduksjonen og selvforsyningsgraden basert på norske ressurser, samt å sikre at arealressursene eies og drives lokalt, for å sikre bærekraftig bruk, lokal verdiskaping og levende bygdesamfunn. Vår erfaring tilsier at denne målsettingen best ivaretas ved familielandbruket, som innebærer at bonden, og eventuelt hans eller hennes ektefelle, både eier og driver eiendommen.

Konsesjonsloven er en av bærebjelkene i norsk landbrukspolitikk, og loven gir føringer for kjøp og salg av landbrukseiendommer. Konsekvensen av at det gis konsesjon til et aksjeselskap, er at senere overdragelse av selskapets aksjer ikke utløser konsesjonsplikt. Det innebærer at senere erverv er unntatt offentlig kontroll, og at konsesjonslovens virkemidler for å oppnå sentrale mål i landbrukspolitikken, i praksis er satt ut av spill.

Når det gis konsesjon til aksjeselskaper får dette direkte konsekvenser for våre medlemmer, som aktive gårdbrukere og ungdom som ønsker etablere seg som gårdbrukere.

2. Merknader til forslaget

Formålet med konsesjonsloven er å sikre landbruk over hele landet og at landbrukseiendommene i størst mulig grad eies av fysiske personer som bebor og driver eiendommen.

Vilkårene for konsesjon på erverv av landbrukseiendom fremgår av konsesjonsloven §§ 9 og 9a, jf. § 1. I § 9 tredje ledd er det åpnet for at det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar. Ved denne vurderingen skal det legges vekt på hensynet til de som har yrket sitt i landbruket.

I Ot.prp.nr. 79 (2002-2003) s. 66 er det presisert at landbrukseiendommer i størst mulig grad skal eies av fysiske personer som selv bebor og driver sine landbrukseiendommer. Dette har sammenheng med at personlig eierskap over tid har vist seg å være en stabil og rasjonell driftsform. Imidlertid skal ikke bestemmelsen avskjære andre løsninger, dersom dette byr på fordeler i forhold til tradisjonelle eierformer. Muligheten til å gi konsesjon til selskaper med begrenset ansvar skal likevel være en snever unntaksbestemmelse.

Spørsmålene om aksjeselskapers eierskap til landbrukseiendommer har svært stor betydning for norsk landbruk, og konsesjonsvurderingen er komplisert og krevende, både rettslig og faktisk.

I høringsnotatet er det vist til statistikk fra KOSTRA- landbruk som viser kommunenes avgjørelser av konsesjonssaker. KOSTRA-rapporteringen de siste ti år viser et økende antall konsesjonssøknader fra aksjeselskaper og over 80 % av søknadene er innvilget.

Vår erfaring er at stadig flere kommuner i liten grad forholder seg til at muligheten til å gi konsesjon til selskaper med begrenset ansvar, er en snever unntaksbestemmelse. Vurderingene er ofte overflatiske og lettvinne, og det settes etter vår vurdering rettslig tvilsomme vilkår for å «sikre» at konsesjonsloven likevel kommer til anvendelse i slike saker. Norges Bondelag mener på denne bakgrunn det er helt avgjørende for norsk landbruk at det oppnås en bedre kontroll og kvalitet i behandlingen av disse sakene.

Norges Bondelag mener at disse vurderingene bør gjøres av statsforvalterne, som har solid juridisk kompetanse, landbrukspolitisk forståelse og erfarne jurister. Til sammenligning har de fleste kommuner få saker, med saksbehandlere som må dekke flere saksområder. Etter vår erfaring er det mange kommuner som ikke har tilstrekkelig kompetanse på konsesjonsloven, ut over de «vanlige» sakene. Selv kommuner som har tilstrekkelig kompetanse i administrasjonen, trår ofte feil i forhold til konsesjonsloven når saksutredningen settes til side av vedtaksorganet uten en rettslig holdbar begrunnelse. Det er særlig i disse tilfellene at konsesjon gis på rettslig tvilsomme vilkår.

Ved å flytte kompetansen til Statsforvalteren legges det til rette for at denne landbrukspolitisk viktige sakstypen behandles av sterke fagmiljøer, som kan sikre solide vedtak. I tillegg vil det oppnås en mer enhetlig praktisering av regelverket, samtidig som likebehandling sikres. den foreslåtte endringen vil også i større grad sikre likebehandling over tid, uavhengig av endringer i politisk sammensetning i den enkelte kommune.

3. Oppsummering og konklusjon

Familielandbruket utgjør ryggraden i norsk landbruk, og gir en stabil, rasjonell og fremtidsrettet eierform. Erfaringer fra andre deler av verden, herunder i flere FN-rapporter, peker på at familielandbruket er mer bærekraftig enn selskapslandbruket, at det bidrar til redusert fattigdom og økt velstandsfordeling, samt at mer av verdiskapingen blir igjen i lokalsamfunnet.

Når det gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar, er det ikke lenger mulig med offentlig kontroll ved senere erverv. Det innebærer at sentrale virkemidler i konsesjonsloven, slik som boplikt og priskontroll, i realiteten oppheves på den aktuelle eiendommen.

Norges Bondelag mener at den norske modellen med familielandbruket stadig svekkes som følge av at flere erverver landbrukseiendom til andre formål enn bosetting og drift. Samtidig ser vi at stadig flere eiendommer tjener som investeringsobjekt eller til fritidsformål. Slike erververe utkonkurrerer ungdom som ønsker å livnære seg av landbruk og aktive gårdbrukere som har behov for tilleggsjord for å oppnå et tilfredsstillende ressursgrunnlag på sine eiendommer.

Norges Bondelag mener på grunnlag av det ovenstående at det er viktig å begrense aksjeselskapers erverv av landbruksarealer, uavhengig av formålet med ervervet. I stedet bør familielandbruket

styrkes ved innstramminger i eiendomsregelverket, slik at ungdom og aktive bønder får tilgang til nødvendige arealressurser. Dette sikrer aktive og levedyktige lokalsamfunn over hele landet.

Norges Bondelag stiller seg på denne bakgrunn positiv til forslaget og mener det er et viktig skritt i retning av å styrke familielandbruket i Norge.

Med hilsen

(Elektronisk godkjent, uten underskrift)

Erlend Stabell Daling

Sophie Wiese